

**שפיטות החלטות בעניין פרס ישראל
בעקבות בג"צ 2205/97 מאסלה נ' שר החינוך והתרבות¹
פרופ' דניאל פרידמן***

העובדות

במרץ 1997 החליטה ועדת השופטים לפרס ישראל להמליץ על הענקת הפרס בתחום העיתונות הכתובה לעיתונאי שמואל שניצר, שהיה בשעתו העורך הראשי של העיתון "מעריב". ההחלטה עוררה ביקורת בשל מאמר שכתב מר שניצר כשנתיים וחצי קודם לכן, כלומר באוגוסט 1994, ואשר נשא כותרת "יבוא של מוות"².

המאמר תקף בלשון חריפה את העלאתם של בני ה"פלשמורה" מאתיופיה. סופר בו שמספר אנשים מבני העדה האתיופית עתרו לבג"צ בניסיון למנוע שידור כתבה בטלוויזיה אודות השיעור הגבוה של נשאי נגיף האיידס בקרב עולי העדה. העתירה נדחתה ומר שניצר ציין שהחשש לשם הטוב של בני העדה נראה להם כבד משקל יותר מהחשש לבריאות הציבור. כן הצביע מר שניצר על פרסום ב"הארץ" שלפיו גילתה בדיקה שערך משרד הבריאות באתר, שרוב דייריו באו מאתיופיה, מספר רב של נשאי חיידקי שחפת.

בהמשך הדברים ביקר מר שניצר בחריפות את משרד הקליטה שגילה לדבריו חוסר אחריות בהביאו ארצה מאות אנשים נגועים במחלות מסוכנות. הוא דיבר על כך ש"שתי המחלות שמדובר בהן (ומי יודע אם אין כאן מחלות נוספות שעוד לא נתגלו לנו) קטלניות"³. עוד ציין מר שניצר שיש בחוק השבות, תש"י-1950 הסתייגויות מפורשות לגבי יהודים שהמירו את דתם ולגבי חולים המסכנים את בריאות הציבור. לדבריו "התעלמו משני הסעיפים גם יחד והביאו לארץ כמה אלפי משומדים נושאי מחלות מסוכנות"⁴. מאמר זה שימש נושא לתלונה של מר גדעון ספירו בפני מועצת העיתונות. בערכאה ראשונה נדחתה התלונה ברוב דעות.

* המחבר היה הדיקן המייסד של בית הספר למשפטים, המסלול האקדמי של המכללה למונהל.
1 פ"ד נא(1) 233 (להלן: עניין מאסלה).
2 מעריב 19.8.1994.
3 שם.
4 שם.

אחד מחברי הרוב, מר יצחק שור, ציין כי אין ברשימה הכתמה על רקע גזעני וכי מר שניצר הכיע את חרדתו מפני מה שנראה בעיניו כאיום על בריאות הציבור, ואף אם הדבר נעשה "בלשון בוטה, אין למנוע ממנו הבעת עמדתו וחששותיו בנושא כבד משקל"⁵. מנגד, גרס אב בית הדין, עורך הדין אביב לויץ, שיש ברשימה של מר שניצר תיאורים מעין עובדתיים שאינם מתיישבים עם תקנון האתיקה המקצועית. הוא התייחס לכיטוי "מי יודע אם אין כאן מחלות נוספות שעוד לא נתגלו לנו", וכן לטענה, שנכללה במאמר, אשר לפיה הרשויות "הביאו לארץ כמה אלפי משומדים נושאי מחלות מסוכנות". זאת, שעה שככל הידוע הובאו ארצה כאלף שש-מאות עולי "פלשמורה". לפיכך אין מדובר בכמה אלפים, וכי לפי גרסתו של מר שניצר עצמו מספר החולים מגיע לכמה מאות. מסקנתו של עורך דין לויץ הייתה כי "ההפרזה במספר העולים מן הפלשמורה והייחוס של המחלות המסוכנות לכולם, נועדו לחזק את העמדה שרצה להציב, ללא שהשיג את ההוכחה הטובה ביותר לאמיתות הנתונים". מסקנתו הייתה שייחוס מחלות מסוכנות ל"כמה אלפי משומדים" ותיאורם במאמר כמי שמחליף את יהדותו כדרך שמחליפים חולצה מלוכלכת יש בו משום הטחת אשמה בלתי מבוססת על רקע קבוצתי. לפיכך סבר, בדעת מיעוט, שהחלונה צריכה להתקבל.

מר ספירו לא השלים עם דחיית תלונתו וערער בפני בית הדין לערעורים של מועצת העיתונות. הפעם התהפכה הקערה על פיה. ההחלטה ניתנה שוב ברוב דעות, אולם הפעם קבעו חברי הרוב שיש במאמר של מר שניצר משום הפרת חובה שבאתיקה עיתונאית, הורו לעיתון "מעריב" לפרסם חלקים ממנו והמליצו שכלי התקשורת האחרים יתנו לפסק הדין פרסום ראוי. דעת הרוב ניתנה על ידי פרופ' זאב סגל, שכיהן כאב בית הדין. בהחלטה הצביע פרופ' סגל על סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, השולל השתתפות בבחירות לכנסת, בין היתר, מרשימה שיש במטרותיה או במעשיה הסתה לגזענות וכן על סעיף 144א לחוק העונשין, תשל"ז-1977 שקבע עבירה פלילית של הסתה לגזענות, ואשר הגדיר "גזענות" בלשון רחבה. לדעתו אין מנוס מן המסקנה שכדברים שכמאמר "יש משום האשמות בלתי מבוססות על רקע קבוצתי ועדתי" וכי "נוסח המאמר... גורר עמו תוצאה טבעית ומתבקשת של בוז והסתייגות מבני העדה האתיופית בכלל וכפרטים... בפרסום יש... סכנה ברורה ומיידית, שתביא כעקבותיו פגיעה חמורה ברגשותיה של העדה האתיופית בישראל וזאת על רקע עדתי... פגיעתם של פירסומים כאלה בחוסנה של החברה הישראלית כחברה קולטת עליה, הינה חמורה וקשה... הפגיעה שנעשתה במאמר זה היתה הרבה למעלה ממה שנדרש לשם הדגשת חובתה של הממשלה לדאוג לבריאות הציבור ולשלומו"⁶.

5 "חיק שניצר" קשר 21 (מאי, 1997), שם פורסמו המסמכים הרלבנטיים במלואם. הם כוללים את מאמרו של מר שניצר, את החלטות בית הדין של מועצת העיתונות בערכאה ראשונה ובערעור, את תשובת מר שניצר למבקריו, את החלטות ועדת השופטים לפרס ישראל ואת פסק דינו של בית המשפט הגבוה לצדק בעניין זה.

6 שם, בע' 11.

לפיכך, כך נקבע בדעת הרוב, נעברה על ידי מר שניצר עבירה על כלל שבסעיף 4 לתקנון האתיקה המקצועית של מועצת העיתונות בישראל⁷. שני חברים נוספים בהרכב בית הדין הסכימו עם עמדה זו. חבר נוסף של בית הדין, הרב איסר פרנקל כתב חוות דעת נפרדת. בעקבות הביקורת שנמתחה על הענקת הפרס למר שניצר שוחח עמו נשיא המדינה, מר עזר וייצמן, והודיע לו שלא יוכל להעניק לו את הפרס אלא אם יתנצל על הפגיעה בעדה האתיופית. מר שניצר הודיע שלא יתנצל והנשיא וייצמן הודיע שלא ילחץ את ידו בטכס. על פי תקנון פרס ישראל מוסמך שר החינוך לאשר את המלצת השופטים או להחזיר את ההמלצה לדיון חוזר בוועדה. שר החינוך הסתייג מדברים שנאמרו במאמרו של מר שניצר וסבר שנכללו בו ביטויים שמוטב היה שלא נאמרו, וכי לטעמו היה בפרסום המאמר משום משגה חמור. גם הוא פנה למר שניצר כדי שהלה יחזור בו מהדברים שבמאמר, אך מר שניצר לא נענה לפנייה. למרות זאת נקט שר החינוך עמדה שלפיה עליו להפעיל את הסמכות להחזיר נושא לוועדת השופטים רק במקרים נדירים. במקרה הנוכחי סבר שאין מקום לכך, מה גם שהבקשה לעשות זאת באה לאחר שכבר אישר את המלצות הוועדה. כמו כן הצביע שר החינוך על כך שסירב באופן עקבי לבטל החלטות של ועדות הפרס לאחר שאושרו, וזאת גם במקרים שבהם הופעל עליו לחץ ציבורי כבד, כמו, למשל, במקרה שבו הוחלט על הענקת הפרס לסופר אמיל חביבי.

ח"כ אדיסו מאסלה, בן העדה האתיופית, בחר בדרך שהוכחה כדיעבד כיעילה. הוא פנה לבג"צ כנגד הענקת הפרס למר שניצר. הדיון התברר בפני השופטים ת' אור, ד' דורנר וד' ביניש.

פסק הדין

בית המשפט ציין כי אין זה מדרכו להתערב בשיקוליהם של ועדות וגופים העוסקים במתן פרסים והפנה לסעיפים 33 ו-61(ב) לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 (להלן: "חוק החוזים"). למרות זאת ציין כי לדעתו נפל פגם בהחלטת השר המצדיק את התערבותו⁸. זאת מכיוון שהוברר לבית המשפט שבעת מתן ההמלצה של חבר השופטים ובעת אישורה על ידי השר לא היו המאמר והחלטת בית הדין של מועצת העיתונות לנגד עיניהם. אלה הם נתונים רלבנטיים ובית המשפט הוסיף שמר שניצר לא חזר בו מדבריו למרות פנייתם של נשיא המדינה ושר החינוך.

מסקנתו של בית המשפט הייתה כי "החלטה שקולה ומושכלת של ועדת השופטים צריכה להביא עובדות אלה בחשבון. כל החלטה שכירה ראוי לה שתהיה מושתתת על כל העובדות הרלוונטיות הדרושות לקבלתה. כך הכלל לגבי כל החלטה מינהלית (ראו: בג"צ 987/94 יורונט קווי זהב (1992) בע"מ ואח' ג' שרת

7 פסיקת בית הדין לערעורים של מועצת העיתונות וכן החלטת בג"צ, מתייחסות לסעיף 4 בתקנון האתיקה של המועצה, כפי שהתקבלה ב-1986. במאי 1996 קיבלה המועצה תקנון חדש לאתיקה מקצועית. סעיף 14 לתקנון זה דן באפליה ובגזענות.

8 לעיל הערה 1, בע' 238.

התקשורת ואח'; בג"צ 852/86... אלוני ואח' נ' שר המשפטים ואח'). כך ראוי גם בענייננו. להמלצות ועדת השופטים על הענקת פרסי ישראל חשיבות רבה... מכאן גם החשיבות שתהא בפניה התשתית העובדתית המלאה הדרושה לצורך החלטתה להמליץ על מתן פרס ישראל⁹.

בית המשפט הוסיף שהואיל ודיוני הוועדה הם סודיים "יקשה על שר החינוך, בדרך-כלל, לברר מה היה ומה לא היה לנגד עיני ועדת השופטים קודם החלטתה. אך קושי זה לא קיים בענייננו, לאחר שהוכרר שעובדות חשובות... לא היו בפני ועדת השופטים"¹⁰.

בעקבות זאת ביטל בית המשפט העליון את החלטת שר החינוך לאשר את המלצת השופטים והורה שהנושא יחזור לוועדת השופטים לדיון חוזר¹¹.

הדיון החוזר בוועדת השופטים

הדיון החוזר התקיים לאחר ששמות השופטים היו ידועים בציבור. מעטה הסודיות הנדרש בהתאם לתקנון פרסי ישראל הוסר. התקשורת כולה הייתה חופשית להביע את דעתה, וצדדים מעוניינים אף ביקשו להופיע בפני הוועדה. הוועדה בהחלטה ציינה כי: "נכון הדבר שהמאמר הוא [של מר שניצר] וגם החלטת בית הדין המשמעתי של מועצת העתונות לא נדונו באותה ישיבה. אך כבקיאים בעולם התקשורת הכירו חברי הוועדה את פועלם של רוכ המועמדים לפרס לאורך עשרות שנים ושלושתם הכירו במיוחד בעובדה, שבאה לביטוי בהחלטתם הסופית, שאין הפרס ניתן למי שמסכימים לדעותיו או חולקים עליהן אלא למי שתרם – יותר מן המועמדים האחרים – לתחום התקשורת בישראל.

חברי הוועדה סברו – ועודם סוברים – שאפילו יש לדאוג במאמרו הנ"ל של שניצר חריגה מנורמות כתיבה תקינות... אין בכך כדי לערער את תרומתו לעתונות העברית במשך למעלה מחמישה עשרים"¹².

למרות זאת לא הושגה החלטה פה אחד, כנדרש לפי תקנון פרס ישראל, להעניק למר שניצר את הפרס. חברי הוועדה ציינו שמר שניצר הביע צער על כך שהיה מי שנפגע ממאמרו וכי לא זו הייתה כוונתו. דברים אלה, כך נאמר, "לא הניחו את דעת כל חברי הוועדה"¹³. מה גם שהוא סייג אותם בראיונות לכלי התקשורת. חברי הוועדה גם סברו ש"נוכח הסערה הציבורית שעורר הפולמוס סביב ההחלטה להעניק לו את הפרס"¹⁴ היה עליו לגלות יתר רגישות כלפי אלה שנפגעו ממאמרו. בכך נשלל ממר שניצר פרס ישראל, שאותו הוחלט בשעתו להעניק לו.

9 לעיל הערה 1, בע' 239–240.

10 שם, בע' 240.

11 שם, שם.

12 לעיל הערה 5, בע' 19.

13 שם, שם.

14 שם, שם.

הערות

(1) הסוגיה המתעוררת כרוכה בשאלת השפיטות. סוגיה זו מושתתת על ההשקפה שקיימים עניינים מסוימים שבהם יש להגביל או לשלול את התערבות בית המשפט. ההנחה איננה שלא נעשתה טעות או שלא ייתכנו טעויות בתחום שמדובר בו, אלא שהמחיר של ניסיון לתקן, באמצעות בית המשפט, את הטעות שנעשתה, עלול להיות כבד יתר על המידה וכי התערבות מצד בית המשפט עלולה לגרום יותר נזק מתועלת. אוסיף עוד שלמרות הנטייה הקיימת לצמצם את תחום היעדר השפיטות, עדיין יש לו חשיבות ומן הראוי להכיר בקיומו.

(2) השיקולים להיעדר שפיטות הם מגוונים. במסגרת הנוכחית לא אפרט את כולם. אסתפק בדוגמה האחת הממחישה את הנושא והמתייחסת לפסיקה של בתי המשפט עצמם. החלטה של בית משפט היא החלטה של רשות שלטונית. המערכת השיפוטית מכילה מנגנונים המיועדים לתקן טעויות שנפלו בהחלטותיה. אולם בדומה למנגנונים אנושיים אחרים, אין הם יכולים להיות כליל השלמות. על החלטה של ערכאה נמוכה ניתן, בדרך כלל, לערער. אולם החלטה של בית המשפט העליון בדיון נוסף (או לאחר דחיית בקשה לדיון נוסף) היא סופית, ופירוש הדבר שאיננה שפיטה, כלומר לא ניתן לתקנה, לשנותה או להתזירה לדיון מחודש באמצעות הליך שיפוטי (זאת בכפוף לחריגים צרים ביותר, שלא ארחיב עליהם את הדיבור, דוגמת החריג העוסק במשפט חוזר). הטעם לכך איננו נעוץ בבטיחות המוחלט שלעולם לא תיפול טעות בפסק דין של בית המשפט העליון. השפיטות נשללת למרות ההכרה שגם בית המשפט העליון עלול לטעות, ומתוך הכרה שיש להשלים עם טעויות אלה, לפחות לגבי אותו מקרה שבו נחתך הדין (את ההלכה הכללית שנקבעה ניתן, במקרה המתאים, לבטל באמצעות חקיקה, ואף בית המשפט עצמו עשוי לשנותה בעתיד). הסיבה הברורה לכך היא שכל ניסיון לתקן טעויות כאלה נזקו רב מתועלתו. ניתן תמיד להוסיף ערעור או פנייה לערכאה נוספת, אך אין ודאות שהערכאה הנוספת לא תטעה וחייב להיות סוף להתדיינות.

(3) במקרה הנוכחי הסתמך בית המשפט על שני פסקי דין, בעניין ירונוט קווי זהב¹⁵ ובעניין אלוני¹⁶ שבהם נקבע כי החלטה מינהלית צריכה להיות מבוססת על תשתית נאותה של עובדות. אין קושי למצוא פסקי דין רבים נוספים בכיוון זה. אולם כל ההלכות הללו אינן ממין העניין. במקרה הנוכחי היה מדובר בהחלטה של ועדת שופטים בדבר פרס. זוהי החלטה בתחום הכבוד והיוקרה. זהו לב לבה ועיקר מהותה, גם אם מצטרף אליה פרס כספי. החלטה כזו שונה תכלית שינוי מהחלטות מינהליות אחרות, דוגמת החלטה העוסקת בהפקעת רכוש או בהענקת רשיון עסק או שלילתו. אכן, ניתן לקבל את הדעה שלפיה ראוי היה שהמאמר והחלטת בית

15 פ"ד מח(5) 412, 423-426 (להלן: עניין ירונוט קווי זהב).

16 פ"ד מא(2) 1, 49, 52 (להלן: עניין אלוני).

הדין לערעורים של מועצת העיתונות יעמדו לנגד עיני ועדת השופטים של פרס ישראל. אך זו איננה השאלה.

4) עקרונית, החלטה בעניין פרס איננה שפיטה, ובלבד שניתנה בתום לב¹⁷. הרעיון של היעדר שפיטות במקרה זה, כמו במקרים אחרים של היעדר שפיטות, משמעו הכרה בכך שראוי שבית המשפט יימנע מלהתערב בעניין, אפילו גלוי וברור שנפלה טעות בהחלטת השופטים ואפילו ברור שהם התעלמו משיקול רלבנטי. התערבות כזו נזקה גדול מתועלתה. זהו סוג עניינים שעדיף שבית המשפט יימנע מלעסוק בו.

5) פסק דין המבהיר נקודה זו, ואשר לא אוזכר בעניינו של מר שניצר, הוא עניין קראסניאנסקי¹⁸. במקרה זה היה מדובר בחידון התנ"ך. חבר השופטים קבע כי הזוכה בתואר חתן התנ"ך הוא מר גרהם מיטשל מאוסטרליה. המשיב, שהיה התובע בבית המשפט המחוזי, טען שחבר השופטים קיבל תשובות לא נכונות של הזוכה, דחה תשובות נכונות של התובע ואף טעה בסיכום הנקודות של הזוכה. בית המשפט המחוזי סבר שיש בידו לתקן טעות גלויה על פני החלטת השופטים, ולפיכך דחה את בקשת המדינה למחוק על הסף את התביעה. הערעור לבית המשפט העליון התקבל והתביעה נמחקה. נימוקי השופטים לא היו אחידים. השופט ברנזון ציין שלפי תנאי התחרות אין אדם יכול לזכות אלא אם פסקו השופטים לטובתו. מסקנתו הייתה כי "כל זמן שהגוף הפוסק פועל בתום לב ולא במרמה, אין לפסול את החלטתו. טעות, גם אם ישנה, אינה פוסלת אותה"¹⁹. עם זאת, היה השופט ברנזון מוכן להכיר באפשרות של התערבות בית משפט "אם חבר השופטים עשה טעות חשבונית או השמטה מקרית בחישוב נקודות הזכיה, או טעות כיוצא בזה שאינה נוגעת לגוף העניין"²⁰. אולם לעיצומו של עניין קבע שיש למחוק את התביעה על הסף.

השופט הלוי נקט עמדה חדה ומרחיקת לכת אף יותר. לגישתו "לא טעות גלויה על-פני החלטתו של חבר השופטים שבחידון התנ"ך ולא טעות חשבונית או טעות סופר או אחרת יכולות לשמש עילה לתביעה"²¹.

השופט ויתקין ציין כי הוא מסכים לפסק דינו של השופט ברנזון, אך הוא מצא "גם טעם רב בנימוקו של... השופט הלוי". הוא אף המליץ שבחידון התנ"ך תיקבע הוראה מפורשת המונעת ערעור על החלטות השופטים, אפילו במקרה של טעות חשבונית במניין הנקודות.

6) כעבור זמן אימץ המחוקק, בחוק החוזים, גישה הקרובה ברוחה לזו שביטא

17 זאת, להבדיל, למשל, ממקרה שבו הושג הפרס באמצעות מתן שוחד או מעשה שחיתות. החלטה שמקורה במעשה כזה איננה החלטה לפי תקנון הפרס או ההסכם שלפיו הוא נערך, וכמוה כחריגה מסמכות. ראו ד' פרידמן ונ' כהן חוזים (תשנ"א, כרך א) 342-343.

18 ע"א 338/65 מ"י נ' קראסניאנסקי, פ"ד כ(2) 281 (להלן: עניין קראסניאנסקי).

19 שם, בע' 285.

20 שם, בע' 286.

21 שם, בע' 289.

השופט הלוי בפסק דינו בעניין קראסניאנסקי. סעיף 33 לחוק, הנושא כותרת "חווה למתן ציונים" קובע כי:

"חווה שלפיו יינתן ציון, תואר, פרס וכיוצא באלה על פי הכרעה או הערכה של אחד הצדדים או של אדם שלישי, אין ההכרעה או ההערכה לפי החווה נושא לדיון בבית משפט".

דברי ההסבר בהצעת החוק לסעיף זה²² מבהירים למה הייתה הכוונה. נאמר בהם שהסעיף "בא להסדיר בעיה שהתעוררה לאחרונה בע"א 338/65 [הוא פסה"ד בעניין קראסניאנסקי]... בעניין אדם שהשתתף בחידון התנ"ך... וטען ששופטי החידון טעו כשלא זיכו את תשובתו במספר נקודות מספיק. הסעיף מורה שטענה כזו אינה ענין לבית משפט" (ההדגשה שלי – ד.פ.).

7) קיימת אפוא הבחנה בסיסית בין המקרה הרגיל שבו מעבירים הצדדים למומחה הכרעה בשאלה מקצועית (למשל, שאלה למהנדס ביחס למצבו של בניין) לבין הכרעה בנושאי פרס או תארי כבוד. אכן, גם במקרה שמועברת שאלה מקצועית להכרעתו של מומחה, למשל, מהנדס או רופא, היא על הצדדים, כרגיל, לכבד את החלטתו. אולם אם בולט הדבר שנפלה טעות, למשל, משום שהמומחה התעלם מנתונים רלבנטיים, עשוי בית המשפט להתערב בהחלטה. מעמדו של שופט בתחרות יופי או של ועדה העוסקת בהענקת תארי כבוד הוא שונה. עדיף שבית המשפט יימנע מלעסוק בהחלטתה, אפילו ברור שבטעות יסודה (ובלבד שניתנה בתום לב). בעיני לפחות, אין יסוד להנחה, שהניח בית המשפט כפי הנראה, ואשר לפיה אין הבדל בין החלטת מומחה, שניתנה בהקשר כלכלי או משפטי, לבין "שיפוט" בתחרות יופי או כבוד. אולם סעיף 33 לחוק החוזים הגביל עצמו למצבים דוגמת אלה שהתעוררו בעניין קראסניאנסקי. הוא קבע להם דין שונה ומיוחד מזה החל בדוגמת המהנדס שהובאה לעיל, ויש לכך סיבות טובות.

אמנם, באופן טכני התערב בית המשפט לא בהחלטת השופטים כי אם בהחלטת שר החינוך, שלא להחזיר להם את הנושא לדיון. אולם, בפועל הושתתה ההתערבות כולה על קביעתו של בית המשפט שלפיה נפלה טעות בהחלטת השופטים, שלנגד עיניהם לא עמדה התשתית העובדתית המלאה הדרושה לצורך הענקת הפרס. אשר לתחומי הוראת סעיף 33 לחוק החוזים: הסעיף מדבר על ציון, תואר או פרס. אולם בעניין זה סבורני שיש להבחין בין ציונים ותארים שעיקרם הוא כבוד והדר (מלכת יופי, חתן התנ"ך וכדומה) לבין ציון או תואר המהווה תנאי לעיסוק במקצוע מסוים. בקטגוריה הראשונה הנושא הוא, לדעתי, אכן בלתי שפוט. בקטגוריה השנייה, מן הראוי שהתערבות בית המשפט בהחלטת הגופים המקצועיים תיעשה רק במקרים קיצוניים, אך אין לשלול התערבות כזו לחלוטין. 8) פסק הדין בעניין מאסלה מעורר את השאלה האם לא ניתן יהיה לתקוף בבתי

22 סעיף 34 להצעת חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ו-1970.

המשפט, במקרים נוספים, החלטות בעניין פרס ישראל. בית המשפט התייחס לכך וציין:

"בדרך-כלל, יוכל השר לצאת מהגחה שהתשתית הצריכה לעניין הייתה לנגד עיני... חברי ועדת השופטים... זאת ועוד, הואיל ודיוני ועדת השופטים הם סודיים יקשה על שר החינוך, בדרך-כלל, לברר מה היה ומה לא היה לנגד עיני ועדת השופטים קודם החלטתה. אך קושי זה לא קיים בענייננו, לאחר שהוברר שעובדות חשובות... לא היו בפני ועדת השופטים"²³.

חוששני שלא ניתן לקבל הנמקה זו. אם זכאי כל צד מעוניין לפנות לבית המשפט כדי לבקר את החלטת השופטים, ועל קיומה של זכות כזו מושתת פסק הדין בעניין מאסלה, לא ניתן להסתיר מהמעוניינים את דיוני ועדת השופטים ולשלול מהם את האפשרות לברר מהי התשתית העובדתית ששימשה בסיס להחלטה. אם קיימת זכות מהותית, אין הצדקה לשלול אותה בעקיפין באמצעות תכסיס פרוצדורלי שיימנע, למשל, ממי שחולק על החלטה בעניין פרס ספרותי לברר אם היו השופטים ערים להתבטאות חריגה של הזוכה, לכתם כלשהו בעברו או לעבודה ספרותית חשובה של מתחרהו.

במלים אחרות, את סודיות ההליכים למתן פרס ישראל ניתן להצדיק על יסוד ההנחה שאין לאיש זכות משפטית לפרס ועל כך שאין מקום לביקורת שיפוטית על החלטת השופטים, כל עוד היא נעשית בתום לב. אולם אם החלטתם איננה שונה מכל החלטה מינהלית אחרת, כפי שהניח בית המשפט, אין מקום להסתתר מאחורי הוראת סודיות שבתקנון.

9) לבסוף הערה בעניין הדרך שבה הסתיימה הפרשה. בית המשפט הניח, כנראה, שהוא מחזיר את הנושא לדיון, וכי כל מה שיתרחש הוא שהפעם ייעשה הדיון על סמך תשתית עובדתית מלאה. אלא שהדבר, כמובן, לא היה אפשרי. בדיון החוזר לא ניתן היה לקיים את כללי תקנון פרס ישראל. בשלב זה כבר פורסמו שמות השופטים, הפולמוס הציבורי פרץ וגורמים מעוניינים ביקשו להשמיע את קולם. מעטה הסודיות הוסר ובדיון המחודש לא זכתה מועמדותו של מר שניצר לדיון על פי הכללים כפי שנקבעו וכפי שנהגו לגבי שאר המועמדים.

23 לעיל הערה 1, בע' 240.